درخت تو گر بار دانش بگیرد به زیر آوری چرخ نیلوفری را

نمونه سوالات امتحانی دی ماه

آیا با بسته جهش کانون آشنا هستید؟

یکی از ابتکارات امسال کانون فرهنگی آموزش(قلم چی) بسته جهش می‌باشد که در ۳ حوزه ، فرایند آموزش شما را تکمیل خواهد کرد و باعث پیشرفت نمرات شما در مدرسه میشود.

✓ **آزمون های تشریحی کانون از دوم دبستان تا دوازدهم: با هدف تمرین بیشتر و بهبود نمرات در مدرسه و امتحانات نیمسال اول و دوم**

✓ **فیلم های آموزشی آفلاین پیشرفت: تدریس توسط مجرب ترین دبیران پرمخاطب کشور، منطبق بر برنامه آموزش و پرورش و کتاب درسی با هدف پیشرفت در مدرسه**

✓ **نرم افزار پلکان یادگیری: شامل آزمون‌های تستی و تشریحی در سطوح مقدماتی و پیشرفته، با امکان ساخت آزمون در هر سطح دشواری**

kanoonBook.ir

برای دریافت جایزه ویژه از کانون بوک و یا آشنایی بیشتر با بسته جهش کانون، عدد ۳۳ را به سر شماره ۹۰۰۰۸۴۵۱ ارسال کنید.

www.kanoon.ir

جمهوری اسلامی ایران

وزارت آموزش و پرورش استان مازندران

اداره آموزش و پرورش شهرستان ساری ناحیه 2

دبیرستان نمونه دولتی مهندس پروین

نام و نام خانوادگی دانش آموز: ..... دوازدهم انسانی-فلسفه 2

تاریخ آزمون: ۶/۱۰/۱۴۰۴ مدت آزمون: 60 دقیقه ساعت شروع آزمون: ۱۰ صبح

تعداد صفحه:3 پاسخنامه ندارد مهر دبیرستان

ردیف	شرح سوال	بارم
1	درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید. الف) حمل حیوان ناطق بر انسان نیازمند دلیل است. ص◯ غ ◯ ب)وجودی که هم اکنون در جهان خارج موجود است را واجب الوجود بالغیر می نامیم. ص◯ غ◯ ج)یکی از کهن ترین مسائل فلسفی ،وجود و ماهیت است. ص◯ غ ◯ د)همه فلاسفه معنای چهارم اتفاق(حوادث پیش بینی نشده) را قبول دارند. ص ◯ غ◯ ه)از نظر تیلور، فارابی ابداع کننده خداشناسی فلسفی است.ص ◯ غ◯	1/25
2	جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب پر کنید. الف) توماس آکوئیناس مکتب فلسفی..... را در اروپا پایه گذاری نمود. ب)رابطه میان وجود و درخت یک رابطه .....است. ج)دکارت معتقد بود اصل علیت بدون دخالت.....بدست می آید. د)از نظر دموکریتوس ،برخورد.....اتم ها موجب پیدایش اشیا و عناصر جهان است. ه)به نظر هیوم ،مهمترین برهان فلاسفه الهی،برهان.....می باشد که از ..... گرفته شده است.	3
3	گزینه های مناسب را به هم ارتباط دهید. الف)وجه اختصاصی موجودات — تداعی ب) خداوند — ماهیت ج)هیوم — علت ناقصه د) شرط لازم — برهان حرکت ه)ارسطو — دمیورژ واجب الوجود بالذات	1/25
4	پاسخ کوتاه دهید. الف) برهان ابن سینا در اثبات وجود خدا چه نام دارد؟ ب)در کدام نوع رابطه نسبت وجود با موضوع خود ،وجوبی است؟ ج)کدام اصل عقلی پشتوانه نظم جهان و تحقیقات علمی دانشمندان می باشد؟ د)معتقدین یخ بستن آب در اثر حرارت ،کدام اصل عقلی را رد می کنند؟ ه)کدام فیلسوف الهی ،ایمان را هدیه ای از جانب خدا می داند؟	2/5

www-kanoon-ir

5	به پرسش های زیر پاسخ کامل دهید. الف)انفکاک ذهنی دو مفهوم وجود و ماهیت را با مثالی شرح دهید.	1
	ب)دلایل مغایرت وجود و ماهیت از دیدگاه بوعلی سینا را توضیح دهید .	1
	ج) تفاوت دیدگاه هیوم با تجربه گرایان در خصوص اصل علیت را بیان کنید.	1/5
	د) سه اصل مهم عقلی در فلسفه را نام برده و نتایج پذیرش آن را بیان کنید.	1/5
	ن) اتفاق به معنای سوم و نفی غایتمندی را، با ذکر دیدگاه های مربوط به آن توضیح دهید.	2

www-kanoon-ir

	و)برهان حرکت ارسطو در اثبات خداوند را شرح دهید	1
	ه)کانت چگونه از اخلاق به اثبات خدا دست می یابد؟	2
	ی)استدلال بوعلی سینا در اثبات وجود خداوند را با شرح مقدمات آن بیان کنید. موفق باشید	2

www-kanoon-ir

۱) الف) غلط ب) غلط ج) صحیح د) غلط ه) صحیح

۲) الف) مدرسی (اسکولاستیک

ب) علی و معلولی

ج) تجربه

د) اتم‌ها

ه) تجربه

۳) الف) وجه اختصاصی موجودات ← علت ناقصه

ب) خداوند ← واجب الوجود بالذات

ج) هیوم ← نقد برهان حرکت

د) شرط لازم ← تداعی ماهیت

ه) ارسطو ← برهان حرکت

۴) الف) برهان صدیقین یا برهان امکان و وجوب

ب) رابطه وجودی (نه ماهوی)

ج) اصل علیت

د) اصل علیت (یا ضرورت علّی)

ه) کی یرکگور (یا پاسکال)

www-kanoon-ir

۵) الف) در فلسفه، وجود (هستی و تحقق خارجی) و ماهیت (چیستی و مفهوم ذهنی شیء) دو مفهوم متمایز هستند. ما می‌توانیم در ذهن خود ماهیت یک چیز را بدون در نظر گرفتن وجود آن تصور کنیم. این توانایی ذهن را انفکاک ذهنی می‌نامند

مثال: مفهوم «سیمرغ» (پرنده‌ای افسانه‌ای با ویژگی‌های خاص) را در ذهن خود مجسم می‌کنیم. در اینجا ماهیت سیمرغ (یعنی مجموعه صفات و تعریف آن) به وضوح در ذهن حاضر است، اما ما می‌دانیم یا قضاوت می‌کنیم که وجود خارجی برای این ماهیت نیست (یا دست‌کم وجودش مشکوک است). این نشان می‌دهد ذهن ما به راحتی می‌تواند ماهیت چیزی را تصور کند، بی‌آنکه درباره وجود یا عدم وجود آن در جهان خارج حکمی کرده باشد

ب) ابن‌سینا برای اثبات تمایز (مغایرت) وجود و ماهیت، چند دلیل اصلی ارائه می‌دهد:

۱. برهان امکان (امکان ذاتی): ماهیت هر ممکن‌الوجودی، به خودی خود نه مستلزم وجود است و نه مستلزم عدم. این بی‌طرفی ذاتی ماهیت نسبت به وجود و عدم، نشان می‌دهد وجود چیزی اضافه بر ماهیت است. اگر وجود عین ماهیت بود، ماهیت به‌ذات یا باید همیشه موجود باشد (مانند واجب‌الوجود) یا همیشه معدوم، در حالی که ممکن‌الوجودها نه چنین هستند.

۲. برهان تقدم و تأخر: وجود، عرض لازم ماهیت است. یعنی ماهیت اول تعریف می‌شود و سپس این پرسش مطرح می‌گردد که آیا وجود دارد یا نه. این تقدم و تأخر ذهنی نشان‌دهنده غیریت آن دو است.

۳. برهان کثرت موجودات: اگر وجود عین ماهیت بود، هر ماهیتی وجود خاص خود را داشت و در نتیجه هیچ ماهیتی با ماهیت دیگر شریک نمی‌شد. اما می‌بینیم که وجود امری مشترک میان همه موجودات است (مثلاً هم انسان و هم درخت «وجود» دارند). این اشتراک در عین کثرت ماهوی، نشان می‌دهد وجود امری جداگانه و افزوده بر ماهیت‌های مختلف است.

ج) تفاوت اصلی: در حالی که دیگر تجربه‌گرایان علیت را واقعیتی در جهان خارج یا اصلعی عقلی می‌دانستند، هیوم آن را به یک احساس ذهنی مبتنی بر عادت تقلیل داد و پایه‌های قطعیت آن را سست کرد.

د) ۱. اصل هوهویت (همانی): هر چیزی همان است که هست. (الف، الف است)

*** نتیجه پذیرش: این اصل بنیان هرگونه اندیشه و استدلال منطقی است. بدون آن، هیچ حقیقت و معرفتی پایدار نمی‌ماند و گفتگو ناممکن می‌شود.**

۲. اصل تناقض: هیچ چیز نمی‌تواند در آنِ واحد هم دارای یک صفت باشد و هم فاقد آن، تحت یک شرایط واحد. (نمی‌توان گفت الف هم ب است هم نه‌ب)

*** نتیجه پذیرش: این اصل امکان خطا و صواب را معنا می‌بخشد و اساس برهان‌های خلف را تشکیل می‌دهد. پذیرش آن به معنای رد نسبی‌گرایی مطلق است.**

www.kanoon.ir

۳. اصل علیت: هر حادثه و معلولی نیازمند علت است. هیچ چیز بدون علت به وجود نمی‌آید.

*** نتیجه پذیرش: این اصل پشتوانه کنجکاوی علمی، جست‌وجوی علل پدیده‌ها و همچنین بنیان برهان‌های فلسفی برای اثبات خدا (مانند برهان علّی) است. رد آن به معنای پذیرش «تصادف محض» و بی‌نظمی در جهان است**

ن) اتفاق به معنای سوم: در این معنا، اتفاق به رویدادی گفته می‌شود که نه از روی قصد فاعل هوشمند، بلکه در نتیجه تقارن و برخورد چند سلسله علل مستقل رخ می‌دهد. در این دیدگاه، هر یک از علل، غایت و هدف خاص خود را دنبال می‌کنند، اما نتیجه‌ی تقاطع مسیرهای آن‌ها، حادثه‌ای «اتفاقی» را پدید می‌آورد که مقصود هیچ‌یک از آن علل نبوده است.

نفی غایتمندی (تلولوژی): این دیدگاه (که در فلسفه‌های ماتریالیستی و مکانیستی مطرح است) معتقد است غایت و هدفی بر جهان حاکم نیست. جهان مانند یک ماشین بزرگ است که تنها بر اساس علت‌های فاعلی (معلول‌های پیشین) و قوانین ضروری حرکت می‌کند، نه برای رسیدن به «هدفی» معین.

دیدگاه‌های مربوطه:

مشائیان (مانند ارسطو و ابن‌سینا): اینان با تفسیر خاصی، اتفاق به معنای سوم را می‌پذیرفتند، اما نفی کلی غایتمندی را رد می‌کردند. آنان معتقد بودند در پس جهان، علت غایی (خدا) وجود دارد که نظام هستی را به سوی کمال هدایت می‌کند، گرچه در سطح برخی پدیده‌های جزئی، تقاطع علل موجب رویدادهای اتفاقی می‌شود.

ماتریالیست‌ها (مانند دموکریتوس): اینان هم اتفاق به معنای سوم (برخورد اتم‌ها) و هم نفی غایتمندی را می‌پذیرند. جهان را مجموعه‌ای از ذرات مادی در حرکت مکانیکی تصادفی می‌دانند که بدون هیچ هدف ازلی و برنامه‌ی هوشمندانه‌ای عمل می‌کند.

و) ارسطو از مشاهده حرکت و تغییر در جهان آغاز می‌کند. او معتقد است:

مقدمه ۱: در جهان، حرکت و تغییر یک واقعیت مسلم است (مثلاً رشد گیاهان، حرکت سیارات، تغییر فصل‌ها).

مقدمه ۲: هر متحرکی (هر چیزی که حرکت می‌کند) نیازمند محرک است. چیزی نمی‌تواند خود به خود حرکت را آغاز کند.

مقدمه ۳: این زنجیره محرک‌ها نمی‌تواند تا بی‌نهایت ادامه داشته باشد (تسلسل محال است). در غیر این صورت، هرگز حرکتی آغاز نمی‌شد.

نتیجه: بنابراین باید به یک محرک اول یا محرک نامتحرک برسیم که خودش حرکت نمی‌کند و متحرک نیست، اما منشأ و علت اولیه همه حرکات جهان است. این محرک نامتحرک، باید کامل، نامتغیر و مجرد از ماده باشد. ارسطو این محرک نامتحرک را "علت اول" یا "خدا" می‌نامد.

www-kanoon-ir

ه) کانت (در کتاب "نقد عقل عملی") معتقد است وجود خدا را نمی‌توان با عقل نظری اثبات کرد (براهین سنتی مانند حرکت و علیت را رد می‌کند). اما او از راه عقل عملی (اخلاق) به خدا می‌رسد. استدلال او به این صورت است:

مقدمه اخلاقی: وظیفه هر انسان نیکوکار است که برای سعادت (خوشبختی و فضیلت) تلاش کند. اما تجربه نشان می‌دهد در این دنیا، فضیلت (عمل به تکلیف اخلاقی) همیشه با سعادت (نتیجه خوش و لذت) همراه نیست. افراد نیک‌سریر ممکن است رنج بکشند و افراد شرور ممکن است خوش بگذرانند.

نقص نظام اخلاقی: اگر قرار باشد نظام اخلاقی کامل و عادلانه باشد، باید پیوندی ضروری بین فضیلت و سعادت برقرار شود؛ یعنی شایستگان، سعادت را به عنوان نتیجه عمل خود ببینند.

لزوم فرض خدا: تحقق این پیوند ضروری و برقراری عدالت کامل، در جهان محدود و ناقص مادی امکان‌پذیر نیست. بنابراین، برای اینکه نظام اخلاقی معنا داشته باشد و تکلیف اخلاقی ما پوچ نباشد، باید قدرت برتر و عادلی (خدا) را فرض کنیم که در جهان دیگر (یا در یک فرآیند ابدی) این عدالت را برقرار کرده و سعادت را به تناسب فضیلت به افراد می‌رساند. کانت این را پستولیت (فرض لازم) عقل عملی می‌نامد.

کانت نمی‌گوید "خدا وجود دارد، پس اخلاق معنا دارد". برعکس می‌گوید: "اخلاق به عنوان یک تکلیف قطعی وجود دارد، پس برای معنا دار شدن این اخلاق، ناچاریم خدا و حیات پس از مرگ را به عنوان فرض‌های ضروری بپذیریم."

ی) مقدمه اول (تقسیم موجودات به ممکن و واجب): از نظر عقل، هر موجودی از لحاظ ذاتش دو حالت دارد:

ممکن‌الوجود: وجود برایش ذاتی نیست. یعنی می‌توان تصور کرد که وجود داشته باشد یا نداشته باشد (مانند انسان، درخت، کوه).

واجب‌الوجود: وجود برایش ذاتی و ضروری است. تصور عدم برایش محال است (یعنی نمی‌توان تصور کرد که نباشد).

مقدمه دوم (نیاز ممکن‌الوجود به علت): هر ممکن‌الوجودی برای تحقق یافتن و از حالت "بی‌طرفی" به حالت "وجود" درآمدن، نیازمند علتی خارج از خود است. زیرا اگر خودش می‌توانست وجود را به خود بدهد، باید از ابتدا واجب‌الوجود می‌بود.

مقدمه سوم (امتناع تسلسل علل): این سلسله علت‌های ممکن‌الوجود نمی‌تواند تا بی‌نهایت ادامه داشته باشد (تسلسل علل محال است). زیرا در این صورت، هر علتی خودش محتاج علت دیگری است و در نهایت هیچ‌چیز به وجود نمی‌آید.

www.kanoon.ir

نتیجه استدلال:

برای رفع این نیاز نامتناهی و شکستن دور باطل، ناچاریم به وجودی ضروری و واجب برسیم که:

خودش علت ندارد (واجب‌الوجود بالذات است).

وجودش ذاتی اوست (نیازی به علت ندارد).

علت نهایی همه ممکن‌الوجودهاست.

ابن‌سینا می‌گوید: چون وجود ممکن‌الوجودها یک واقعیت مسلم است (ما هستیم و جهان هست)، پس وجود واجب‌الوجود که علت این ممکن‌هاست نیز به تبع آن ضروری و ثابت است. این برهان از خود وجود آغاز می‌کند و مستقیم به واجب‌الوجود می‌رسد، بدون عبور از مخلوقات خاص، به همین دلیل آن را برهان صدیقین (برهان راستینان) می‌نامند.